

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	Αθήνα, 4/1/2011
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Αρ.Πρωτ.: Φ 80000/οικ.33384/2415
ΓΕΝ. ΓΡΑΜ. ΚΟΙΝΩΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	
Δ/ΝΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	
ΤΜΗΜΑ: Γ΄	

ΘΕΜΑ: Νέο Ασφαλιστικό σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» και παροχή οδηγιών για την εφαρμογή του άρθρου 10.

ΣΧΕΤ: Α.Π. Φ 80000/οικ. 19606/1472/4-8-2010 εγκύκλιος ΓΓΚΑ

Σε συνέχεια της ανωτέρω εγκυκλίου μας και σχετικά με την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων στα (πρώην) **Ειδικά Ταμεία**, συμπληρωματικά σας γνωρίζουμε τα παρακάτω:

1. Ασφαλισμένοι πριν την 1.1.1983

Α. Ασφαλισμένοι που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010

Οι διατάξεις του [άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#) (με εξαίρεση τις [παρ. 15](#) και [17ζ του άρθρου 10](#)) δεν θίγουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων της κατηγορίας αυτής, όπως ισχύουν με τις γενικές διατάξεις νόμων.

Επιπλέον, συνταξιοδοτικά δικαιώματα που **έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31.12.2010** από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (παρ. 7 άρθρου μόνου του Ν. 3847/2010 -ΦΕΚ Α 67).

Σύμφωνα, δε, με την παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 1976/91 «όπου προβλέπεται θεμελίωση δικαιώματος με ασφάλιση **μεγαλύτερη των 25 ετών**, το δικαίωμα θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση της 25ετίας».

Όπως είναι φανερό, η συντριπτική πλειοψηφία των ασφαλισμένων αυτής της κατηγορίας στα (πρώην) Ειδικά Ταμεία έχουν συμπληρώσει ή συμπληρώνουν μέχρι 31/12/2010 **τα απαιτούμενα για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος 25 έτη ασφάλισης** και, επομένως, δεν θίγονται από το νέο νόμο ούτε ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης (με εξαίρεση την παρ. 15 και την παρ. 17ζ του άρθρου 10).

Παραδείγματα :

1. Άνδρας ασφαλισμένος στο ΤΑΠ-ΟΤΕ το 1980, με 30 έτη ασφάλισης και ηλικία 55 ετών την 31/12/2010 -> έχει ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα και θα μπορεί να λάβει τη πλήρη σύνταξή του είτε με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης (ΑΟΗ), είτε - εφόσον σταματήσει σήμερα την εργασία του- όταν συμπληρώσει το 65°

έτος της ηλικίας του. Έχει επίσης τη δυνατότητα να λάβει σύνταξη μειωμένη στο 60ό έτος της ηλικίας του.

2. Ασφαλισμένη στο ΤΣΠ-ΑΤΕ το 1982, με 28 έτη ασφάλισης και ηλικία 58 ετών την 31/12/2010 -> έχει ήδη θεμελιώσει πλήρες συνταξιοδοτικό δικαίωμα και θα μπορεί να λάβει την σύνταξή της είτε με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης (ΑΟΗ), είτε - εφόσον σταματήσει σήμερα την εργασία της- όταν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας της (πλήρης σύνταξη). Έχει επίσης τη δυνατότητα να λάβει άμεσα σύνταξη μειωμένη, αφού είναι ήδη 58 ετών (η μείωση στην περίπτωση αυτή είναι 1/200 για κάθε μήνα που λείπει μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου για πλήρη συνταξιοδότηση ορίου ηλικίας (στην περίπτωση αυτή είναι το 60ό έτος).

3. Ασφαλισμένη στο ΤΣΠ-ΑΤΕ το 1982, έχουσα 25 έτη ασφάλισης, ηλικίας 54 ετών την 31/12/2010 -> έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα και θα μπορεί να λάβει την σύνταξή της είτε με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης (ΑΟΗ), είτε όταν συμπληρώσει το 56° έτος της ηλικίας της (μειωμένη σύνταξη).

Αναγνωριζόμενοι χρόνοι:

Σύμφωνα με το Ν. 3863/2010, η ισχύς των διατάξεων της [παρ. 18 του άρ. 10](#) αρχίζει την 1.1.2011 και αφορά τους ασφαλισμένους που συγκεντρώνουν αθροιστικά τις εξής προϋποθέσεις:

α) θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα κατ' αποκλειστικότητα από 1.1.2011 και εφεξής, και

β) έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 3.600 ημέρες ή 12 έτη ασφάλισης.

Επομένως, οι διατάξεις της παρ. 18 του άρ. 10 δεν καταλαμβάνουν τους ασφαλισμένους των Ειδικών Ταμείων πριν την 1/1/1983, **οι οποίοι μέχρι 31/12/2010 θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τις ισχύουσες γι' αυτήν την κατηγορία ασφαλισμένων διατάξεις.**

Αντιθέτως, ισχύουν οι διατάξεις των [άρθρου 40](#) και [παρ. 12 του 47 του Ν. 2084/92](#).

Β. Ασφαλισμένοι πριν την 1.1.1983 που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οριακές περιπτώσεις ασφαλισμένων πριν την 1.1.1993 που για διάφορους λόγους (π.χ. διακοπή εργασίας-μη συνεχής ασφαλιστικός βίος) δεν θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι 31.12.2010 με τις προϊσχύουσες του Ν. 3863/2010 (π.χ. 25ετία)

Αναγνωριζόμενοι χρόνοι:

Σύμφωνα με το Ν. 3863/2010, η ισχύς των διατάξεων της [παρ. 18 του άρ. 10](#) αρχίζει την 1.1.2011 και αφορά τους ασφαλισμένους που συγκεντρώνουν αθροιστικά τις εξής προϋποθέσεις:

α) **θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα** κατ' αποκλειστικότητα από **1.1.2011** και εφεξής, και

β) έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 3.600 ημέρες ή 12 έτη ασφάλισης.

Παραδείγματα:

1. άνδρας ασφαλισμένος από την 1.1.1982 στο ΤΑΠ-ΟΤΕ, ο οποίος μέχρι 31/12/2010 δεν θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με καμία από τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ανδρών ασφαλισμένων μέχρι 31.12.1982, έχοντας συνολικό χρόνο ασφάλισης 20 έτη -> θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους συνταξιοδότησης είτε με 35 έτη ασφάλισης ΑΟΗ (η διάταξη αυτή, ως ελέχθη ανωτέρω δεν θίγεται με το νέο νόμο) είτε με τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας του.

2. Ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν την 1/1/1983, έχουσα 22 έτη ασφάλισης, ηλικίας 55 ετών την 31.12.2010 που δεν έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τότε -> θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους συνταξιοδότησης κατά το έτος συμπλήρωσης του 65^{ου} έτους της ηλικίας της (αφού συμπληρώνει το 60^ο έτος της ηλικίας της το έτος 2015) και μειωμένης σύνταξης με τη συμπλήρωση των 25 ετών ασφάλισης (είτε το έτος 2013 κατά το οποίο θα είναι ήδη 58 ετών, είτε το έτος 2011 κατόπιν αναγνώρισης τριών πλασματικών ετών).

Οι ανωτέρω ασφαλισμένοι δύνανται να αναγνωρίσουν χρόνο ασφάλισης της παρ. 18 του Ν. 3863/2010 είτε για θεμελίωση είτε για προσαύξηση και, πάντως, όπως προβλέπεται η αναγνώριση αυτή στην παρ. 18.

2. Ασφαλισμένοι από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992

Α. Σύμφωνα με την [παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν. 3029/2002](#) «οι ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων, που υπήχθησαν από 1.1.1983-31.12.1992 στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης **και** του 58^{ου} έτους της ηλικίας τους.

Με τις διατάξεις της [παρ.3 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#) αυξάνεται από 1.1.2011 ο ανωτέρω απαιτούμενος για συνταξιοδότηση χρόνος ασφάλισης των ασφαλισμένων των (πρώην) Ειδικών Ταμείων που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από **1.1.1983-31.12.1992** κατά 1 έτος και μέχρι τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης. Επιπλέον, αυξάνεται σταδιακά **από 1.1.2012** και το όριο ηλικίας μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού έτους.

Από το συνδυασμό των διατάξεων προκύπτει ότι η θεμελίωση δικαιώματος αυτής της κατηγορίας ασφαλισμένων μέχρι 31.12.2010 υπάρχει εφόσον πληρούνται και το όριο ηλικίας (58^ο) και ο χρόνος ασφάλισης (35 έτη).

Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να υπάρξει δυνατότητα συνταξιοδότησής τους με αναστολή καταβολής της σύνταξης, αφού η συνταξιοδότηση με χρόνο ασφάλισης 35 ετών δεν προβλεπόταν από τις καταστατικές διατάξεις των Ειδικών Ταμείων αλλά ορίστηκε με τις διατάξεις του [αρ. 2 παρ. 3 του Ν. 3029/02](#), πολύ αργότερα δηλαδή από τη θέσπιση της αναστολής με τις διατάξεις της παρ. 5 του αρ. 9 του Ν. 1976/91.

Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές μέχρι 31.12.2010, τότε οι ασφαλισμένοι της κατηγορίας αυτής υπάγονται στη διάταξη της [παρ. 3 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#), δηλαδή στη σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας και του χρόνου ασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή ισχύει και η δυνατότητα αναγνώρισης των χρόνων της παρ. 18 του άρθρου 10.

Παραδείγματα:

α. Ασφαλισμένος στην ΤτΕ από 1.1.1984, ηλικίας την 31.12.2010, 53 ετών -> θα δικαιωθεί σύνταξης με τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης. Ο συγκεκριμένος στην ηλικία των 60 ετών θα έχει συμπληρώσει 33 έτη (26 μέχρι το 2010 και 7 μέχρι τη συμπλήρωση των 60 ετών) πραγματικής ασφάλισης και θα δικαιούται να αναγνωρίσει μέχρι 7 έτη ασφάλισης σύμφωνα με την παρ. 18 του άρθρου 10 (προσοχή: εφόσον έχει ήδη εξαγοράσει κάποιο χρόνο από αυτούς που προβλέπονται στην παρ. 18, ο συνολικός χρόνος των 7 ετών μειώνεται αναλόγως).

β. Ασφαλισμένος στην ΤτΕ από 1.1.1984, ηλικίας την 31.12.2010 53 ετών, ο οποίος έχει αναγνωρίσει και 750 ημέρες ως χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας -> θα δικαιωθεί σύνταξης με τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης. Ο συγκεκριμένος στην ηλικία των 60 ετών θα έχει συμπληρώσει 33 έτη πραγματικής ασφάλισης και θα έχει αναγνωρίσει 750 ημέρες στρατιωτικής υπηρεσίας (ήτοι $750:25=30$ μήνες, δηλ. 2,5 έτη), άρα θα έχει 35,5 έτη συνολικής πραγματικής ασφάλισης. Από τους αναγνωριζόμενους χρόνους της παρ. 18 του άρθρου 10 δεν θα δικαιούται 7 έτη αναγνώρισης, αλλά $7-2,5$ (αναγνωρισθείσα στρατιωτική υπηρεσία) = 4,5 έτη.

Εννοείται ότι και στα δύο ανωτέρω παραδείγματα, η αναγνώριση των πλασματικών χρόνων της παρ. 18 είναι προαιρετική.

Β. Σύμφωνα με τις διατάξεις της [παρ. 6 του άρ. 47 του Ν. 2084/92](#) και την [παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν.3029/2002](#) για τους ασφαλισμένους των Ειδικών Ταμείων που συμπληρώνουν **το 65^ο έτος της ηλικίας τους οι άνδρες και το 60^ο οι γυναίκες, ο ελάχιστος χρόνος ασφάλισης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ορίζεται σε 15 έτη ασφάλισης.**

Όπως προκύπτει από την ανωτέρω διάταξη για να υπάρχει θεμελιωμένο δικαίωμα πλήρους σύνταξης μέχρι 31/12/2010, ο/η ασφαλισμένος/η θα πρέπει μέχρι αυτή την ημερομηνία να **πληρεί αθροιστικά** τόσο το χρόνο ασφάλισης όσο και την ηλικία. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να υπάρξει δυνατότητα συνταξιοδότησής τους με αναστολή καταβολής της σύνταξης, αφού η συνταξιοδότηση με χρόνο ασφάλισης 15 ετών δεν προβλεπόταν από τις καταστατικές διατάξεις των Ειδικών Ταμείων αλλά ορίστηκε με τις διατάξεις του [αρ. 47 παρ. 6 του Ν. 2084/92](#), πολύ αργότερα δηλαδή από τη θέσπιση της αναστολής με τις διατάξεις της παρ. 5 του αρ. 9 του Ν. 1976/91.

Ειδικά για τις γυναίκες -ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας, με την παρ. 15 του Ν. 3863/2010 προβλέπεται σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 60^ο στο 65^ο. Σύμφωνα, μάλιστα, με το τελευταίο εδάφιο της ίδιας ως άνω παραγράφου, κατά το μεταβατικό διάστημα σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας της παραγράφου αυτής, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014, οι ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξης στο όριο ηλικίας όπως διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης του προβλεπόμενου, κατά την

έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, ορίου ηλικίας για πλήρη, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014.

Παραδείγματα:

α. ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΟΤΕ από την 1.11.1992 ηλικίας 52 ετών την 31.12.2010 -> θα δικαιωθεί πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας, αφού το 60ό έτος της ηλικίας της το συμπληρώνει το 2018, όταν δηλαδή σύμφωνα με τις προβλέψεις της [παρ. 15 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#) έχει ολοκληρωθεί η μεταβατική περίοδος και απαιτείται πια η συμπλήρωση του 65^{ου} έτους.

Βεβαίως, η ασφαλισμένη αυτή, αφού θεμελιώνει δικαίωμα πλήρους σύνταξης το 2018 έχει δικαίωμα αναγνώρισης το έτος αυτό μέχρι 7 ετών για προσαύξηση της πλήρους σύνταξής της.

Εναλλακτικά, η ίδια ασφαλισμένη, εφόσον αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο ασφάλισης μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης μεταξύ 55^{ου} και 60ού έτους της ηλικίας, ώστε να συμπληρώσει τα απαιτούμενα από άλλη διάταξη 25 έτη ασφάλισης.

β. Ασφαλισμένη στην ΤτΕ από 1.1.1985, ηλικίας 59 ετών την 31/12/2010, έχουσα 15 έτη ασφάλισης -> θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας της (το 2011), επομένως, θα μπορεί να λάβει την πλήρη σύνταξή της το έτος 2012, δηλαδή με τη συμπλήρωση του 61ου έτους της ηλικίας της.

Γ. Σύμφωνα με τις διατάξεις της [παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 3029/2002](#), οι ασφαλισμένοι από 1.1.1983-31.12.1992 των (πρώην) Ειδικών Ταμείων (ΤΑΠ-ΟΤΕ, ΟΑΠ-ΔΕΗ, ΤΣΠ-ΗΣΑΠ., ΤΣΠ-ΕΤΕ, ΤΣΠ-ΑΤΕ, ΤΣΠ-ΤΕ, ΤΑΠ-ΙΑΤ, ΤΑΠ-ΕΤΒΑ, ΤΣΕΑΠΓΣΟ, ΤΑΠΑΕ-Η «ΕΘΝΙΚΗ») θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 37 ετών υποχρεωτικής ασφάλισης, **ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας**.

Με τη νέα διάταξη της [παρ. 10 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#), η ανωτέρω διάταξη έχει εφαρμογή μέχρι 31.12.2010 και, επομένως, **θεωρείται καταργημένη από την 1.1.2011**.

Δ. Σύμφωνα με τις διατάξεις των [άρθρων 47 και 48 του Ν. 2084/92](#) για τους ασφαλισμένους (άνδρες) από 1.1.1983-31.12.1992 καθορίστηκε ότι η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος είναι το 65 έτος με 25 έτη ασφάλισης (μειωμένη στο 60ό έτος), ενώ για τις γυναίκες το 60ό έτος με 25 έτη ασφάλισης (μειωμένη στο 55^ο έτος).

Με τις διατάξεις της [παρ. 15 του άρθρου 10 του Ν. 3863/2010](#) το όριο ηλικίας των 60 ετών ή μικρότερο αυτού που προβλέπεται από γενικές ή καταστατικές διατάξεις για την πλήρη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος ασφαλισμένων των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης αυξάνεται κατά 1 έτος κάθε χρόνο από 1.1.2011 και μέχρι τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας με την επιφύλαξη -μεταξύ άλλων- ειδικών διατάξεων για εργαζόμενους σε ΒΑΕ. Επιπλέον, όπου προβλέπεται χορήγηση **μειωμένης σύνταξης** σε γυναίκες ασφαλισμένες σε όριο ηλικίας μικρότερο του 60ού, το όριο αυτό

αυξάνεται κατά 1 έτος από 1.1.2011 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού. **Παρατίθεται πίνακας:**

(ΓΥΝΑΙΚΕΣ - υπαγωγή στην ασφάλιση **μέχρι 31.12.1992** που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010)

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΗ
		(γυναίκες)	
2010	25	60	55
2011	25	61	56
2012	25	62	57
2013	25	63	58
2014	25	64	59
2015	25	65	60

Για να υπάρχει θεμελιωμένο δικαίωμα πλήρους σύνταξης μέχρι 31/12/2010 , η ασφαλισμένη θα πρέπει μέχρι αυτή την ημερομηνία να **πληρεί αθροιστικά** τόσο το χρόνο ασφάλισης όσο και την ηλικία που προβλέπονται κατά το έτος 2010 (25 έτη ασφάλισης και 60ό έτος ηλικίας για πλήρη σύνταξη ή 55° έτος για μειωμένη). Ασφαλισμένες αυτής της κατηγορίας, οι οποίες μέχρι την 31.12.2010 έχουν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης και το 55° έτος της ηλικίας τους, έχουν θεμελιώσει δικαίωμα λήψης μειωμένης σύνταξης, ενώ θα θεμελιώσουν δικαίωμα λήψης πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας τους.

(ΑΝΔΡΕΣ - υπαγωγή στην ασφάλιση **μέχρι 31.12.1992** που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010)

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΗ
2010	25	65	60
2011	25	65	60
2012	25	65	60
2013	25	65	60
2014	25	65	60
2015	25	65	60

Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 15 του ίδιου άρθρου, κατά το μεταβατικό διάστημα σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας της παραγράφου αυτής, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014, οι ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξης στο όριο ηλικίας όπως διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης του προβλεπόμενου, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη.

Παραδείγματα:

1. ασφαλισμένη στο ΤΣΠ-ΕΤΕ από την 1.1.1983 ηλικίας, με 27 έτη ασφάλισης, 59 ετών το 2010 -> έχει ήδη θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης και θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους σύνταξης όταν συμπληρώσει το 60ό έτος, δηλαδή το 2011(άρα μπορεί να λάβει πλήρη σύνταξη στο 60ό της ηλικίας της).

2. ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΟΤΕ από την 1.1.1985 ηλικίας 55 ετών το 2010 -> έχει ήδη θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης και θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους σύνταξης όταν συμπληρώσει το 60ό έτος ,δηλαδή το 2015 (άρα, μπορεί να λάβει πλήρη σύνταξη στο 60ο έτος της ηλικίας της)

3. ασφαλισμένη στο ΤΣΠ-ΑΤΕ από την 1.1.1985 ηλικίας 52 ετών το 2010 -> δεν έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Θα θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας, δηλαδή το 2013 (άρα., μπορεί να πάρει μειωμένη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58^{ου} έτους της ηλικίας της- η μείωση σε αυτήν την περίπτωση, αν δηλαδή επιλέξει τη λήψη μειωμένης σύνταξης θα ανέλθει σε 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου το έτος 2013 πλήρους ορίου ηλικίας, δηλαδή του 63ου). Πλήρη σύνταξη θα θεμελιώσει όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας που προβλέπεται κατά το έτος συμπλήρωσης του 60ού έτους της ηλικίας (το 2018 συμπληρώνει το 60ό έτος της ηλικίας της, άρα θα θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους σύνταξης στο 65° έτος, εφόσον βέβαια δεν έχει λάβει προηγουμένως μειωμένη σύνταξη).

Ει. Με τις διατάξεις της παρ. 17 περ. α΄ του άρθρου 10 ορίζεται ότι το όριο ηλικίας που προβλέπεται από την [παρ. 2 του άρθρου 144 του Ν. 3655/2008](#) για τη συνταξιοδότηση **μητέρων με ανήλικα παιδιά, ήτοι ασφαλισμένων από 1.1.1983 - 31.12.1992** των Φορέων και Κλάδων που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα [άρθρα 1 και 3 του Ν. 3655/2008](#) καθώς και των ασφαλισμένων των ενταχθέντων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Κλάδων Σύνταξης του ΤΑΠ-ΙΛΤ, ΤΣΠ-ΑΤΕ και ΤΣΕΑΠΓΣΟ ανακαθορίζεται όπως εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Υπαγωγή στην ασφάλιση 1.1.1983-31.12.1992

Παράγραφος 17α

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΗ
2010	25	50	
2011	25	52	50
2012	25	55	53
2013	25	65	60

Με δεδομένο ότι το ισχύον μέχρι 31/12/2010 όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των ανωτέρω ασφαλισμένων είναι το 50ό για πλήρη σύνταξη, όλες οι ασφαλισμένες στα ανωτέρω Ταμεία, οι οποίες σε κάποια χρονική στιγμή -που μπορεί να ανατρέξει πριν την ημερομηνία έναρξης του Ν. 3863/2010 - και πάντως μέχρι 31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης και κατά τη συμπλήρωση των 25 ετών έχουν/είχαν ανήλικο παιδί, έχουν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω γήρατος στο 50ό έτος της ηλικίας τους.

Για τις ασφαλισμένες -μητέρες ανήλικου παιδιού που συμπληρώνουν τα 25 έτη ασφάλισης από 1.1.2011 και εφεξής προβλέπεται ότι ακολουθούν το όριο ηλικίας όπως διαμορφώνεται σύμφωνα με τον ανωτέρω πίνακα.

Παραδείγματα:

α. Μητέρα ανήλικου παιδιού που το 2012 συμπληρώνει 25 έτη υπηρεσίας στον ΟΤΕ (ασφάλιση ΤΑΠ-ΟΤΕ) και ταυτόχρονα έχει ανήλικο παιδί -> θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης το 2012 και δικαιούται πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 52^{ου} έτους της ηλικίας ή μειωμένη στο 50^ο έτος της ηλικίας της.

β. Μητέρα που το 2008 είχε ανήλικο παιδί και ταυτόχρονα είχε συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης -> έχει ήδη θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους συνταξιοδότησης στο 50^ο έτος της ηλικίας της.

Οι διατάξεις της παρ. αυτής εφαρμόζονται και **στους χήρους πατέρες ανηλίκων παιδιών.**

Για τους **χήρους πατέρες αναπήρων παιδιών** έχουν εφαρμογή οι αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν για τις **μητέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιών.**

ii. Επισημαίνεται, επιπροσθέτως ότι τόσο με τις διατάξεις της [παρ. 1 άρθρου 2 Ν. 1759/1988](#), που επαναλήφθηκαν με τις διατάξεις της [παρ. 3 περ. δ' άρθρου 27 Ν. 1902/1990](#), όσο και με τη διάταξη του προτελευταίου εδαφίου της προαναφερθείσας διάταξης Ν. 3655/2008, προβλέπεται ρητά ότι οι διατάξεις που ισχύουν για τις ασφαλισμένες του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ μητέρες ανηλίκων τέκνων εφαρμόζονται και στις αντίστοιχες ασφαλισμένες των λοιπών φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου μας, όπου από τις κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας τους προβλέπεται η συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά.

Κατά συνέπεια, η διάταξη της νομοθεσίας του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, βάσει της οποίας μητέρες ανηλίκων ασφαλισμένες μέχρι 31-12-1992 που έχουν πραγματοποιήσει 5.500 ημέρες ασφάλισης δικαιούνται με την συμπλήρωση του 55^{ου} έτους ηλικίας τους πλήρη σύνταξη και με την συμπλήρωση του 50^{ου} μειωμένη κατά 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται από το απαιτούμενο πλήρες όριο, εφαρμόζεται και στην περίπτωση των ασφαλισμένων μητέρων των (πρώην) Ειδικών Ταμείων, όπου από τις κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας τους προβλέπεται η συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά.

Τα προαναφερόμενα όρια ηλικίας (55^ο και 50^ο), με τις διατάξεις της περ. β' της [παρ. 17 άρθρου 10 Ν. 3863/2010](#) ανακαθορίζονται από 1-1-2011 μέχρι να ανέλθουν το 2013 στο 65^ο για πλήρη και στο 60^ο για μειωμένη.

Άλλωστε, σύμφωνα με τις οδηγίες που εκδόθηκαν μετά τον Ν. 3863/2010, διευκρινίστηκε ότι δικαίωμα συνταξιοδότησης με βάση τα σημερινά όρια ηλικίας, 55^ο για πλήρη και 50^ο για μειωμένη θεμελιώνουν οι μητέρες, οι οποίες σε κάποια χρονική στιγμή - που μπορεί να ανατρέξει και πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 3863/2010 συμπλήρωσαν ή θα συμπληρώσουν μέχρι την 31-12-2010 τις 5.500 ημέρες ασφάλισης, υπό την προϋπόθεση ότι κατά την συμπλήρωση του χρόνου ασφάλισης έχουν και ανήλικο παιδί. Η εν λόγω κατηγορία κατοχυρώνει το δικαίωμα συνταξιοδότησης με τα ανωτέρω όρια ηλικίας **οποτεδήποτε και αν ασκηθεί η αίτηση συνταξιοδότησης**, χωρίς να εξετάζεται αν κατά την συμπλήρωση των ορίων αυτών θα συντρέχει ή όχι η ανηλικότητα του παιδιού.

Σημειώνεται ότι με τις ίδιες, ως άνω προϋποθέσεις συνταξιοδοτούνται και οι χήροι πατέρες ανηλίκων.

Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να υπάρξει δυνατότητα συνταξιοδότησής με αναστολή καταβολής της σύνταξης, αφού η συνταξιοδότηση με την πραγματοποίηση 5.500 ημερών ασφάλισης δεν προβλεπόταν από τις καταστατικές διατάξεις των Ειδικών Ταμείων αλλά πρόκειται για συνταξιοδοτική προϋπόθεση που αφορά τις ασφαλισμένες μητέρες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και εφαρμόζεται κατ' επέκταση και στις αντίστοιχες ασφαλισμένες των λοιπών φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου μας, όπου από τις κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας τους προβλέπεται η συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά.

Παράδειγμα:

Μητέρα ανήλικου παιδιού - ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΔΕΗ που το 2010 συμπληρώνει 21 έτη υπηρεσίας και ταυτόχρονα έχει ανήλικο παιδί - έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης (σύμφωνα με τις διατάξεις της [παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 1759/88](#), της [παρ. 3δ του άρθρου 27 του Ν. 1902/90](#) και το προτελευταίο εδάφιο της [παρ. 1 του άρθρου 144 του Ν. 3655/2008](#)).

3. Ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.1992

1. Ασφαλισμένοι σε δύο ασφαλιστικούς φορείς με παράλληλη ή διαδοχική ασφάλιση, οι οποίοι έχουν ήδη καταστεί συνταξιούχοι ή έχουν συμπληρώσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για πλήρη συνταξιοδότηση σε έναν ασφαλιστικό φορέα, δε δικαιούνται να κάνουν χρήση του δικαιώματος αναγνώρισης των πλασματικών χρόνων της παρ. 18 του αρ. 10 ώστε να θεμελιώσουν δικαίωμα για λήψη δεύτερης σύνταξης.

2. Για τις γυναίκες ασφαλισμένες, οι οποίες έχουν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης και το 55^ο έτος της ηλικίας του μέχρι 31.12.2010 και επομένως έχουν θεμελιώσει δικαίωμα για λήψη μειωμένης σύνταξης, το όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης παραμένει το 60^ο. Κατά συνέπεια, ο υπολογισμός του ποσοστού μείωσης της σύνταξης, σε περίπτωση επιλογής της μειωμένης συνταξιοδότησης, θα γίνεται με βάση του μήνες που υπολείπονται από τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας της ασφαλισμένης.

3. **Παρ. 17ζ:** Με τις διατάξεις της περίπτωσης αυτής ανακαθορίζεται το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση γυναικών ασφαλισμένων μέχρι **31.12.1992** των Φορέων και Κλάδων που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα [άρθρα 1 και 3 του Ν. 3655/2008](#) καθώς και των γυναικών - ασφαλισμένων των ενταχθέντων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Κλάδων Σύνταξης του ΤΑΠ-ΙΑΤ, ΤΣΠ-ΑΤΕ και ΤΣΕΑΠΓΣΟ, οι οποίες έχουν τρία (3) τουλάχιστον παιδιά και ανδρών ασφαλισμένων ομοίως, οι οποίοι έχουν τρία (3) τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση.

Παρατίθεται πίνακας:

ΓΥΝΑΙΚΕΣ με 3 (τουλάχιστον) παιδιά - ΑΝΔΡΕΣ με 3 (τουλάχιστον) παιδιά που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων

**παιδιών με δικαστική απόφαση
(ασφαλισμένοι-ασφαλισμένες μέχρι 31.12.1992)**

Παράγραφος 17ζ

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
2010	20	ΑΟΗ
2011	20	52
2012	20	55
2013	20	65
2014	20	65
2015	20	65

Σημειώνεται ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους. (παρ. 7 άρθρου μόνου του Ν. 3847/2010 - ΦΕΚ Α 67).

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλισμένοι/ες που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο [άρθρο 40 του Ν. 2084/92](#), εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί μέχρι 31.12.2013 (παρ. 18 του άρθρου 10).

4. Ασφαλισμένοι από 1.1.1993 και εφεξής

Παρ. 17^ε και 17 στ : Με τις διατάξεις των περιπτώσεων αυτών ορίζεται ότι το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση μητέρων με ανήλικα τέκνα - ασφαλισμένων σε οποιοδήποτε φορέα κύρια ασφάλισης **από 1.1.1993 και εφεξής** ανακαθορίζεται ως εμφανίζεται στον κατωτέρω πίνακα, καταργουμένων των διατάξεων της [παρ. 7 του άρ. 24 του Ν. 2084/92](#) και της περ. β' της [παρ. 7 του άρθρου 144 του Ν. 3655/2008](#):

**ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ
υπαχθείσες στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα από 1.1.1993 και μετά
Παράγραφος 17ε**

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΗ
2010	20	55	50
2011	20	55	50
2012	20	55	50
2013	20	65	60

Γενική Παρατήρηση:

- Οι προβλέψεις για τις μητέρες ανηλίκων εφαρμόζονται και στους χήρους πατέρες ανηλίκων παιδιών.

- Για τους χήρους πατέρες αναπήρων παιδιών εφαρμόζονται οι προβλέψεις που ισχύουν για τις μητέρες αναπήρων για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιών

Για την κατηγορία αυτή (=μητέρες ανηλίκων παιδιών - ασφαλισμένες μετά την 1.1.93) δεν υφίσταται από το Ν. 3863/2010 πρόβλεψη για θεμελίωση/κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

Επομένως, η δυνατότητα λήψης σύνταξης στο 50^ο έτος της ηλικίας (για μειωμένη σύνταξη) ή στο 55^ο έτος της ηλικίας (προκειμένου για πλήρη σύνταξη) με την πραγματοποίηση 20 ετών ασφάλισης και εφόσον έχουν ανήλικο παιδί χωρεί, εφόσον συμπληρώνουν πέραν των χρονικών προϋποθέσεων και της ύπαρξης ανηλίκου τέκνου, και το 50^ο ή το 55^ο έτος μέχρι την 31.12.2012 (από 1.1.2013 και εφεξής ως όριο ηλικίας για θεμελίωση πλήρους σύνταξης ορίζεται το 65^ο και για μειωμένη το 60^ο).

Παρακαλούμε για την άμεση γνωστοποίηση των κοινοποιούμενων διατάξεων στα υποκαταστήματα του Ιδρύματος, ούτως ώστε να είναι εφικτή εκ μέρους των Υπηρεσιών σας η πλήρης ενημέρωση των ασφαλισμένων αναφορικά με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης τους και την κατοχύρωση των συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων.

**Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΗΣ**